

Årsrapport Hälsoval Västerbotten 2021

Sammanfattning

Uppföljningen av uppdraget för Hälsoval Västerbotten följer den uppföljningsplan som regionstyrelsen fastställde för 2021. Det samlade resultatet som redovisas omfattar både hälsocentralerna i egen regi och de privata utförarna av Hälsoval Västerbotten. Syftet med uppföljningen är att säkerställa att målen för god vård uppfylls och att kraven i uppdraget tillgodoses på ett likvärdigt sätt.

Det finns 38 hälsocentraler i Region Västerbotten varav fem privata. Fyra av dessa finns i Umeå och en i Lycksele. Andelen listade patienter inom Region Västerbottens primärvård i egen regi är 81 procent och andel listade på en privat hälsocentral är 19 procent. I Umeå kommun, där de flesta privata hälsocentraler finns, är 35 procent av de listade patienterna listade på en privat hälsocentral.

Måluppfyllelsen för de två regionmål som följs upp 2021 redovisas i nedan tabeller. Av 18 kvantitativa indikatorer uppfyller två målvärdet, fem uppfylls delvis och tio uppfylls inte. En indikator saknar data för uppföljning för 2021. Tre indikatorer följs upp genom en kvalitativ sammanfattning av hälsocentralernas redovisning på området.

Liksom föregående år har Coronaviruset under 2021 fortsatt att påverka verksamheten som har anpassats för att utföra omfattande vaccinering, ta hand om de patienter som i större utsträckning sökt sig tillbaka till vården efter vaccinering samt vård som skjutits upp på grund av pandemin. Detta kombinerat med stor frånvaro bland personalen på grund av sjukdom eller vård av barn. Trycket på hälsocentralerna var stort, speciellt under senhösten och det påverkade tillgängligheten. Det ledde till att regionen gemensamt kommunicerade till invånare och hänvisade till 1177 för icke akuta ärenden samt vädjade att endast söka vård om behovet verkligen fanns.

Samtidigt har besöken i primärvården minskat med 20 procent jämfört med 2019 som var det senaste "normalåret" utan pandemi. Kanske är det en förklaring till att tillgängligheten till besök trots högt tryck på hälsocentralerna kunnat bibehållas sedan föregående år. Målet uppnås dock inte och det gäller även för telefontillgängligheten som påverkats än mer av det höga trycket. Antalen samtal till hälsocentralerna ökade med 141 procent över året jämfört med 2020 och en speciellt stor ökning skedde under hösten. Över året har det inneburit att telefontillgängligheten försämrats från 76 procent 2020 till 61 procent 2021. Detta trots att det totala antalet samtal som har besvarats är betydligt högre än föregående år. Liksom i tillgängligheten till besök är skillnaden i telefontillgängligheten stor mellan hälsocentralerna.

I april startade *Kontaktcenter barn och unga psykisk hälsa Västerbotten* vilket har ökat tillgängligheten för denna målgrupp. I början på året var det omkring 34 procent som fick en medicinsk bedömning inom 3 dagar inom första linjen barn- och unga inom primärvården. Under perioden maj - december 2021 ökade tillgängligheten och andelen som får en medicinsk bedömning inom 3 dagar i målgruppen uppgår till omkring 60–70 procent. Det är över rikets snitt och en markant förbättring jämfört med föregående år.

Regionmål 5: Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet	
Indikator	Måluppfyllelse
Täckningsgrad, andel primärvårdsbesök	
Besök inom 3 dagar för medicinsk bedömning	
Besök inom 3 dagar för barn och unga med psykisk ohälsa	
Återkopplande kontakter samma dag	
Tillgänglighet till 1177 Vårdguiden	
Kontinuitet, träffat samma läkare	
Samverkan, Antal samordnad individuell vårdplan	Saknas

En effekt av coronapandemin är att preventiva insatser fortsatt har fått stå tillbaka något till förmån för hälso- och sjukvårdande insatser. Det syns bland annat på andelen utförda hälsoundersökningar som minskat och nu ligger på cirka 10 procent. Det finns en stor variation i genomförandegrad av VHU på de olika hälsocentralerna/sjukstugorna. Så har det varit under flera år men till följd av bland annat pandemin har det nu minskat stort de senaste två åren. Det är en negativ utveckling som behöver uppmärksammas eftersom det preventiva arbetet är så viktigt, inte minst i utvecklingen mot en god och nära vård.

När det gäller det preventiva arbetet inom mödra- och barnhälsovården så fortsätter andelen kvinnor som tar gynekologiskt cellprov att öka i enlighet med det nationella screeningprogrammet för cervixcancer även om målet inte uppnås. Relativt höga mål inom det förebyggande barnhälsoarbetet påverkar möjligheten till måluppfyllelse men dessa områden har också i varierande grad påverkats av pandemin. Områden som innefattar besök och gruppaktiviteter har gått tillbaka något, bland annat har föräldrastöden påverkats då föräldragrupper inte kunnat hållas i traditionell bemärkelse. Inom de andra områden ses förbättringar sedan 2020, även om inte målnivåer uppnås.

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Indikator	Måluppfyllelse
Patientnöjdhet, behov av vård/insats tillgodosett	Yellow
Hälsosam levnadsvana tobak	Yellow
Hälsosam levnadsvana fysisk aktivitet	Red
Gynekologiskt cellprov enligt screeningprogram	Yellow
Utförda Hälsoundersökningar (VHU)	Red
Nyfödda barn som fått hembesök inom 10 dagar	Red
Erbjudits föräldrastöd under barnets första år	Red
Barn som deltar i hälsoenkät vid 3 år	Red
Fyraåringar som synundersöks på BCV	Red
Fyraåringar som hörselundersöks på BCV	Red
Patienter med diabetes typ 2 med högt blodsockerv.	Yellow

Redovisning av uppföljningsplan

Under 2021 följs Hälsovalet upp genom 18 kvantitativa och tre kvalitativa indikatorer inom två av regionens övergripande mål; Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet samt Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet. Vid varje utfall för indikatorerna 2021 finns en färgmarkering. Grönt för uppfyllda målvärden, gult för målvärden som är delvis uppfyllda och rött för målvärden som inte är uppfyllda. För vissa indikatorer redovisas resultaten uppdelade i *Umeå, Skellefteå, Södra Lappland* och *privata hälsocentraler*. Uppdelningen är gjord utifrån geografi. I *Umeå* ingår hälsocentralerna i Umeåregionen inklusive kranskommuner, i *Skellefteå* ingår hälsocentralerna i Skellefteå och Norsjö, i *Södra Lappland* ingår hälsocentralerna i kommunerna i Södra Lappland. Vissa indikatorer redovisas också uppdelat på privata hälsocentraler och hälsocentraler i egen regi.

Utöver de indikatorer som följs upp i årsrapporten har en fördjupad uppföljning av utförarna inom hälsovalet gjorts under 2021. Den avser hälsocentralernas tillgänglighet, kompetens och kapacitet för att kunna tillgodose första linjens vård vid psykisk ohälsa för alla åldrar och redovisas i en särskild rapport som delges regionstyrelsen.

Regionmål 5: Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
 <p>Täckningsgrad</p> <p>Andel besök i primärvård av antal besök i vården</p>	57 %	56 %	65 %	60 %	<p>Täckningsgrad - andel primärvårdsbesök</p> <p>Indikatorn andel primärvårdsbesök av totalt antal öppenvårdsbesök visar om andel besök i primärvården ökar i relation till besök på sjukhuset. Hälso- och sjukvårdens utveckling både nationellt och regionalt går mot att mer vård ska ges inom primärvården och indikatorn är ett sätt att långsiktigt följa den utvecklingen.</p> <p>Andelen primärvårdsbesök ligger på 65 procent och har ökat med nio procentenheter jämfört med 2020. En förklaring till detta kan vara att många hälsocentraler arbetat med att vaccinering mot covid-19 under året och dessa besök räknas in i statistiken.</p> <p>Andelen primärvårdsbesök av de totala öppenvårdsbesöken förändrades inte i någon stor utsträckning innan 2021 och låg 2013 - 2020 på mellan 55 och 57 procent, utan tydlig ökning från år till år. En god tillgänglighet kan bidra till att nå målet att öka andel primärvårdsbesök. Förebyggande arbete på hälsocentralen kan också leda till färre besök inom sjukhusvården på sikt. Även prioritering av patienter med kroniska sjukdomar och multisjuka patienter kan bidra. Närhet till akutmottagning och invant sökmönster kan försvåra att nå målet.</p>
 <p>Tillgänglighet besök</p> <p>Andel nybesök med medicinsk bedömning inom 3 dagar av antal nybesök i primärvården</p>	Saknas	70 % Kvinnor: 69 % Män: 72 %	72 % Kvinnor: 70 % Män: 73 %	> 94%	<p>Tillgänglighet besök</p> <p>Andelen patienter inom primärvården som fått en medicinsk bedömning inom 3 dagar är 2021 i genomsnitt 72 procent perioden januari till december. Det är en ökning jämfört med 2020 (70 procent). Totalt har 180 040 (184 286 samma period 2020) vårdgarantikontakter med medicinsk bedömning registrerats under perioden.</p> <p>Västerbotten ligger under snittet för riket som är 82 procent (jan-nov).</p>

Regionmål 5: Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys																																							
<p>Telefontillgänglighet</p> <p>Andel återkopplade kontakter samma dag (rådgivning eller tidsbokning) av antal inkommande samtal/kontakter</p>	81 %	76 %	61 %	95%	<p>Variationen mellan hälsocentraler/sjukstugor över länet är stor och skillnaderna har blivit större jämfört med tidigare år. Tillgängligheten ligger 2021 mellan 52 och 94 procent, Primärvårdsjouren i Umeå och Ungdomsmottagningar borträknade.</p> <p>Utvecklingsarbetet med korrekt registrering av väntetidsstatistik på hälsocentralerna pågår och registreringen har förbättrats de senaste åren. En faktor som påverkar är registrering av patientvald väntan.</p> <p>Telefontillgänglighet Telefontillgängligheten har minskat de senaste åren. Den ligger i genomsnitt på 61 procent perioden januari-december 2021. Samma siffra för 2020 är 76 procent.</p> <p>Skillnaderna mellan hälsocentralerna är stora och ligger mellan 100 procent som mest och 37 procent som minst. Även i länsdelarna skiljer det sig åt enligt nedan.</p> <p>Södra Lappland: 71 procent Skellefteå: 60 procent Umeå: 57 procent</p> <p>Uppdelat på huvudman: Privata: 62 procent Egenregi: 59 procent</p> <p>Under år 2021 skedde en mycket stor ökning av antalet samtal/kontakter. Totalt har 1 754 700 samtal, i snitt 146 200 samtal per månad inkommit under året, det är en procentuell ökning med 141 jämfört med 2020 (i snitt 60 700 samtal). Årets två första månader var det något färre samtal, lite över 100 000 och då kunde tillgängligheten bibehållas på 77 procent (se diagram). I mars ökade antalet samtal drastiskt till nästan 200 000 och tillgängligheten sjönk till 56 procent. Därefter låg samtalsmängden mellan 119 600 och 195 100 under resten av</p>																																							
<p style="text-align: center;">Telefontillgänglighet 2021</p> <table border="1"> <caption>Data for Telefontillgänglighet 2021</caption> <thead> <tr> <th>Månad</th> <th>Antal samtal 2021 (Tusental)</th> <th>Andel besvarade (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Jan</td><td>100</td><td>77</td></tr> <tr><td>Feb</td><td>110</td><td>77</td></tr> <tr><td>Mars</td><td>195</td><td>56</td></tr> <tr><td>Apr</td><td>160</td><td>65</td></tr> <tr><td>Maj</td><td>150</td><td>68</td></tr> <tr><td>Juni</td><td>140</td><td>65</td></tr> <tr><td>Juli</td><td>125</td><td>60</td></tr> <tr><td>Aug</td><td>150</td><td>62</td></tr> <tr><td>Sep</td><td>150</td><td>65</td></tr> <tr><td>Okt</td><td>150</td><td>65</td></tr> <tr><td>Nov</td><td>190</td><td>60</td></tr> <tr><td>Dec</td><td>120</td><td>70</td></tr> </tbody> </table>						Månad	Antal samtal 2021 (Tusental)	Andel besvarade (%)	Jan	100	77	Feb	110	77	Mars	195	56	Apr	160	65	Maj	150	68	Juni	140	65	Juli	125	60	Aug	150	62	Sep	150	65	Okt	150	65	Nov	190	60	Dec	120	70
Månad	Antal samtal 2021 (Tusental)	Andel besvarade (%)																																										
Jan	100	77																																										
Feb	110	77																																										
Mars	195	56																																										
Apr	160	65																																										
Maj	150	68																																										
Juni	140	65																																										
Juli	125	60																																										
Aug	150	62																																										
Sep	150	65																																										
Okt	150	65																																										
Nov	190	60																																										
Dec	120	70																																										

Regionmål 5: Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
					<p>året och tillgängligheten varierade med antalet samtal från 50 till 69 procent.</p> <p>Ökningen av antalet samtal kan huvudsaken härledas till förfrågningar och bokningar kopplade till vaccination för Covid-19.</p>
 <p>Tillgänglighet första linjen barn och unga med psykisk ohälsa Andel barn och unga som söker för psykisk ohälsa som får besök inom 3 dagar</p>	-	33 %	64 %	> 94%	<p>Tillgänglighet för barn och unga med psykisk ohälsa Andel barn och unga som söker för psykisk ohälsa som får medicinsk bedömning inom 3 dagar inom primärvården januari-december 2021 är i genomsnitt 64 procent. Det är markant en ökning jämfört med 2020 då samma siffra var 33 procent.</p> <p>En stor förändring skedde i april när Kontaktcenter Barn och Unga psykisk hälsa etablerades. Efter det ökade tillgängligheten från 36 procent i april till 73 procent i maj och den positiva trenden höll i sig resten av året med en mindre nedgång i juli. Kontaktcentret ger barn och unga mellan 6 och 17 år en samlad kontaktväg in till vården när det gäller psykisk ohälsa. Vårdpersonalen gör en bedömning och hjälper patienten vidare till rätt typ av vård. Det kan till exempel innebära att patienten får rådgivning och en tid på hälsocentral eller en barn- och ungdomspsykiatrisk mottagning.</p> <p>Västerbotten ligger fortsatt under snittet för riket som är 65,4 procent men under månaderna maj, juni, oktober, november och december låg snittet i Västerbotten över rikssnittet.</p>
 <p>Tillgänglighet till 1177 vårdguiden Antal inkomna ärenden, avslutade</p>		Inkomn. 182 000 Avslut: 172 000	Inkomn. 204 300 Avslut: 204 100	-	<p>Tillgänglighet till 1177 vårdguiden Antal ärenden till hälsocentralerna via 1177 Vårdguidens e-tjänster fortsätter att öka. Under 2021 har cirka 204 300 ärenden antingen kommit in från invånare eller initierats av hälsocentralerna via 1177 vårdguidens e-tjänster. Det är en ökning med</p>

Regionmål 5: Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
ärenden och ärendetyper					<p>12 procent jämfört med 2020. Omkring 204 100 ärenden har avslutats 2021.</p> <p>Fler kvinnor än män använder 1177 Vårdguidens e-tjänster. Skillnaden i användandet är stor mellan könen. Kvinnor skickar in knappt dubbelt så många ärenden som män, i de äldre åldersgrupperna (70+) är det mer jämnt fördelat mellan könen.</p> <p>Åldersgruppen 50–59 åringar använder 1177 Vårdguidens e-tjänster mest. Därefter kommer åldersgruppen 40–49 åringar.</p> <p>Inom primärvården används 1177 Vårdguidens e-tjänster främst för att förnya recept. Andra vanliga ärendetyper är fråga om att bli kontaktad samt beställa och av/omboka tid. Bokning av tider för vaccination räknas inte in i dessa data.</p>
 <p>Läkar-kontinuitet Andel listade patienter med 3 eller fler planerade läkarbesök som träffat samma läkare vid mer än 50 % av besöken.</p>	75 %	73 %	73 %	80 %	<p>Läkarkontinuitet Kontinuiteten för flerbekörare som får träffa samma läkare ligger på samma nivå som föregående år och 73 procent fick träffa samma läkare under de senaste 12 månaderna. Under året har kontinuiteten var relativt jämn och varierat mellan 72 och 74 procent.</p> <p>Kontinuiteten skiljer sig mycket åt mellan hälsocentralerna, från 35 procent till 100 procent. De fem privata hälsocentralerna har relativt bäst läkarkontinuitet medan det är svårare att hålla en hög läkarkontinuitet i Södra Lappland och i Skellefteå.</p> <p>Umeå: 77 procent Skellefteå: 68 procent Södra Lappland: 68 procent</p> <p>Uppdelat på huvudman: Privata: 87 procent Egenregi: 68 procent</p>

Regionmål 5: Vi har en nära, tillgänglig och personcentrerad vård i hela länet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
					Den främsta orsaken till lägre läkarkontinuitet är problem med läkarbemanning och stor andel hyrläkare.
Antal SIP som genomförs			Saknas	Öka jämfört med 2020	<p>Samordnad individuell plan Samordnad individuell plan, SIP, ska upprättas tillsammans med brukare och patient om insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård behöver samordnas.</p> <p>Utvecklingsarbete pågår för att ta fram korrekta mätmetoder.</p>
Uppföljning av Hälso-centralens tillgänglighet, kompetens och kapacitet för att tillgodose första linjens vård vid psykisk ohälsa.	<p>Genom en enkät har under hösten 2021 en uppföljning av hälsocentralernas tillgänglighet, kompetens och kapacitet för att kunna tillgodose första linjens vård vid psykisk ohälsa, för alla åldrar genomförts. Resultaten redovisas i "Uppföljningsrapport 2021 Hälsoval Primärvård, Västerbottens län. Psykisk hälsa. Tillgänglighet, kompetens, kapacitet".</p> <p>Sammanfattningsvis framgår att hälsocentralerna i länet har stora svårigheter att klara vårdgarantin, med medicinsk bedömning inom tre dagar, för vuxna och äldre som söker för psykisk ohälsa. I vissa områden kan väntetid till behandling för denna patientgrupp uppgå till två månader. Tillgängligheten för barn och unga med psykisk ohälsa har under våren 2021 ökat markant. Detta efter införandet av uppstarten av "Kontaktcentret barn och unga".</p> <p>Många hälsocentraler uppger att de har vakanser i yrkesgruppen som arbetar med psykisk ohälsa. Mer än hälften av alla hälsocentraler uppger att bemanningen inte motsvarar inflödet och behovet för denna patientgrupp. Rapporten kommer att delges Regionstyrelsen.</p>				

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
 <p>Patientnöjdhet Andel patienter som anser att sitt aktuella behov av vård/ behandling har blivit tillgodosett i uppföljning av nationell patientenkät</p>	75,3 %	Saknas	73,5 % Kvinnor: 71,3 % Män: 76,5 %	80 %	<p>Patientnöjdhet Andelen patienter som anser att sitt aktuella behov av vård/behandling har blivit tillgodosett har minskat sedan den förra mätningen gjordes 2019. Jämfört med riket är andelen som anser att behoven är tillgodosedda lägre i Västerbotten, 73,5 jämfört med 75,1 procent i riket. Samma skillnad i förhållande till riket gällde 2018 men andelen nöjda har minskat något mer i Västerbotten sedan 2019.</p> <p>Som redovisas skiljer sig resultaten åt mellan könen där kvinnor är mindre nöjda. Detta gäller även i riket.</p> <p>Resultaten skiljer sig mycket mellan olika hälsocentraler. Den med läst andel har 46,7 procent och den med högst andel har 86,8 procent. Nedbrutet på länsdelar och huvudman ser det ut enligt nedan.</p> <p>Södra Lappland: 76,2 procent Umeå: 75,3 procent Skellefteå: 68,4 procent</p> <p>Uppdelat på huvudman: Privata: 77,9 procent Egenregi: 71,0 procent</p>

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
 <p>Andel patienter med hälsosam levnadsvana, tobak, av totalt antal patienter med identifierad levnadsvana</p>	77 %	77 %	77 %	90 %	<p>Hälsosam levnadsvana, tobak Andel tobaksfria patienter har inte förändrats jämfört med förra året. Resultaten är relativt jämna över länet, men andelen tobaksfria patienter är något lägre i Södra Lappland.</p> <p>Umeå: 79 procent (77 procent 2020) Skellefteå: 77 procent (76 procent 2020) Södra Lappland: 74 procent (75 procent 2020)</p> <p>Under 2021 identifierades totalt 6 183 (9 843 år 2020) patienter med tobaksbruk. Av dessa fick ca 6 procent enkla åtgärder för att sluta och cirka 2 procent fick kvalificerade åtgärder. Färre personer med tobaksbruk identifierades under 2021 jämfört med 2020 men det var också cirka 5 000 färre som tillfrågats.</p> <p>Under 2021 har rökavvänjningen på många hälsocentraler nedprioriterats pga. pandemin. Vissa hälsocentraler erbjuder tobaksavvänjning tillsammans med folktandvården.</p>
 <p>Andel patienter med hälsosam levnadsvana, fysisk aktivitet, av totalt antal patienter med identifierad levnadsvana</p>	58 %	58 %	59 %	70 %	<p>Hälsosam levnadsvana, fysisk aktivitet Andel patienter som utövar tillräcklig fysisk aktivitet ligger i samma nivå som förra året.</p> <p>Resultaten skiljer sig något i länsdelarna och för de privata hälsocentralerna. Andelen patienter som utövar tillräcklig fysisk aktivitet är lägre i Södra Lappland än övriga länet.</p> <p>Umeå: 61 procent (58 procent 2020) Skellefteå: 58 procent (57 procent 2020) Södra Lappland: 55 procent (49 procent 2020)</p> <p>Under 2021 identifierades 7 382 (9 923 år 2020) patienter med ohälsosam levnadsvana vad gäller fysisk aktivitet. 8 procent av dessa fick enkla åtgärder för att förbättra levnadsvanor kopplade till fysisk aktivitet, såsom enkla råd. 35 procent fick rekommenderad åtgärd såsom rådgivande samtal. Färre med ohälsosam levnadsvana identifierades 2021 men det var också cirka 2</p>

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
					500 färre som tillfrågades om fysisk aktivitet 2021 jämfört med 2020.
 Andel utförda Hälsundersökningar (VHU) av antal 40-, 50-, 60-åringar	41,6 % Kvinnor: 43,2 % Män: 40,1 % ⁱ	24,4 % Kvinnor: 24,7 % Män: 24,1 %	10,6 % ⁱⁱ Kvinnor: 10,9 % Män: 10,3 %	70 %	<p>Hälsundersökningar</p> <p>Inom ramen för hälsoval ska Västerbottens hälsundersökningar (VHU) erbjudas till alla länets medborgare det år de fyller 40, 50 och 60 år. Genomförandet ska ske på samma sätt på länets olika hälsocentraler/sjukstugor och tillhörande hälsosamtal ska genomföras av sjuksköterska. Alla medborgare erbjuds inte VHU och det finns en stor variation i genomförandegrad av VHU på de olika hälsocentralerna/sjukstugorna. Så har det varit under flera år. Personal- och resursbrist har av ansvariga verksamhetschefer angivits som den främsta orsaken till denna skillnad mellan hälsocentralerna/sjukstugorna.</p> <p>Andelen genomförda hälsundersökningar har minskat markant sedan föregående år. I mars 2020 informerade hälso- och sjukvårdsledningen att primärvården gavs möjlighet att pausa genomförandet av VHU för att frigöra resurser till annan prioriterad verksamhet under den pågående Coronapandemin. Vissa enheter fortsatte genomföra VHU, medan andra valde att helt pausa. From 1 september 2020 skulle arbetet starta upp på alla enheter men många enheter har inte kommit i gång med VHU-arbetet sedan dess. Under såväl 2020 som 2021 har vissa primärvårdsenheter inte genomfört några hälsundersökningar.</p> <p>I länet varierar resultaten och i Södra Lappland har de förbättrats jämfört med föregående år. I Skellefteå-området är andelen utförda hälsundersökningar för åldersgrupperna 40-, 50- och 60-åringar 12,0 procent, i Umeå-regionen 3,2 procent, Södra Lappland 40,1 procent och för de privata hälsocentralerna 8,8 procent. Variationen mellan hälsocentralerna är stor, mellan 0 utförda undersökningar till över 80 procent.</p>

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
					<p>Folkhälsoenheten arbetar med kontinuerligt med att underlätta, förnya och kvalitetssäkra primärvårdens genomförande av VHU. Detta genom grundutbildning, fortbildning och utvecklingsarbete t.ex. övergång från pappersenkät och digitalt formulär.</p> <p>Regionstyrelsen har beslutat att från och med 1 januari 2022 höja ersättningen för genomförda VHU. Vidare ska fler uppföljningar av VHU göras genom att ingå i både delårsrapporter (start från delår 2, 2022) och årsrapporten. Syftet är att under året återkoppla till hälsocentralerna och föra dialog om möjlighet till förbättringar så att arbetet med VHU kommer i gång.</p>
 <p>Andel patienter <80 år med typ 2-diabetes med blodsockervärde HbA1c > 70 mmol/mol av antal patienter i primärvård som registrerats i NDR</p>	<p>7,2 %</p> <p>Kvinnor: 7,1 % Män: 7,2 %</p>	<p>5,4 %</p> <p>Kvinnor: 5,0 % Män: 5,6 %</p>	<p>5,6 %</p> <p>Kvinnor: 5 % Män: 6 %</p>	<p>Minska</p>	<p>Blodsockervärde diabetes typ 2</p> <p>Värdet för HbA1c ger en bild av hur blodsockerhalten har varit under de senaste två till tre månaderna.</p> <p>Andel patienter med diabetes som är under 80 år och som har ett för högt blodsockervärde har ökat marginellt mellan 2020 och 2021, från 5,4 procent till 5,6 procent. Resultatet för primärvården i Västerbotten är 2021 som tidigare år klart under genomsnittet i riket som ligger på 8,6 procent. Den övergripande trenden för Västerbotten är positiv. Under perioden 2016–2021 har andelen med för högt blodsockervärde minskat från 9,6 procent till 5,6 procent.</p> <p>Färre kvinnor än män med typ 2 diabetes (18–80 år) har ett för högt blodsockervärde. Samma mönster ses i den nationella statistiken.</p> <p>Primärvårdens goda resultat när det gäller patientgruppen beror på flera faktorer. Det finns diabetessköterskor och diabetesteam och diabetesskola för nydebuterade diabetiker och prediabetiker. Aktivt arbete med patientgruppen och intensifierad</p>

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
					uppföljning av diabetespatienter samt att även individuella mål tas fram för patienter är bidragande faktorer. Moderna läkemedel bidrar också till bättre värden.
 <p>Andel kvinnor i befolkningen som har ett gynekologiskt cellprov registrerat inom ett tidsintervall som motsvarar screeningprogrammets, i procent. Avser cellprovtagning med analys för HPV och/eller cytologi</p>	78 %	82 %	Data för 2021 finns först i mars 2022	85 %	<p>Gynekologisk cellprovtagning Kvinnor som regelbundet deltar i screeningprogrammet för gynekologisk cellprovtagning sänker risken för att drabbas av livmoderhalscancer med cirka 90 procent.</p> <p>Täckningsgraden för andel kvinnor mellan 23 och 70 år som har tagit ett prov har gradvis ökat de senaste åren och närmar sig det nationella målet på 85 procent. Täckningsgraden har ökat mycket i åldersgruppen 61–70 år, från 33 procent 2107 till 60 procent 2020 (senaste data) till följd av att åldern för att kalla personer gradvis har höjts.</p> <p>Under 2021 fortsatte arbetet med att förbereda införandet av det nationella vårdprogrammet för livmoderhalscreening och den 1 mars 2021 infördes programmet med åtgärder som bidrar till att öka täckningsgraden. Det har bland annat inneburit en förstärkt uppföljning av de som uteblivit från att ta prov samt att de som uteblivit automatiskt får en ny inbokad tid. Det senare innebar en 50-procentig ökning av antalet tider som skulle bokas in, vilket hälsocentralerna klarade av att genomföra trots hög belastning i övrigt.</p> <p>Senast aktuella data är från 2020.</p>
 <p>Andel barn som får hembesök av BVC inom 10 dagar efter</p>	74 %	72 %	69 %	90 %	<p>Hembesök av BVC för nyfödda Hembesöket är en viktig insats i syfte att främja en jämlik hälsa och att kunna rikta insatser för särskilt utsatta familjer och barn. Många BVC besöker alla familjer, medan andra prioriterar förstagångsfamiljerna. Hembesöken från BVC har stor betydelse för</p>

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
hemkomsten från BB/neonatalavdelning av antal födda barn					<p>tidig upptäckt av barn och familjer med behov av särskilt stöd, framför allt i socioekonomiskt utsatta områden.</p> <p>Andel hemsök till nyfödda inom 10 dagar efter hemkomst från BB/neonatalavdelning är 69 procent. Det är en försämring med två procentenheter jämfört med år 2020.</p> <p>Variationen är fortsatt stor i länet. Andelen har minskat markant i Skellefteå jämfört med föregående år. Umeå: 74 procent Skellefteå: 65 procent (83 procent 2020) Södra Lappland: 54 procent</p> <p>Vissa BVC erbjuder hembesök till så gott som alla både nyfödda och vid 8 månader, medan vissa enheter inte alls erbjuder hembesök eller erbjuder det i låg omfattning. Barnhälsovården är därmed inte fullt ut jämlik i länet.</p>
 <p>Andel föräldrar som erbjuds föräldrastöd av antal nyblivna föräldrar</p>	63 %	58 % (barn födda 2018)	2 % (barn födda 2019)	90 %	<p>Föräldrastöd Barnvårdscentralens uppdrag är att erbjuda alla nyblivna föräldrar att delta i föräldrastöd i grupp under barnets första levnadsår. Av alla nyblivna föräldrar hade 2 procent erbjudits delta i föräldragrupp. Detta är en effekt av pandemin där föräldragrupper inte har gått att genomföra på traditionellt vis.</p>
 <p>Andel barn som deltar i hälsoenkät (ASQ-se) av antal 3-åringar</p>	77 %	69 %	76 %	85 %	<p>Barn som deltar i hälsoenkät ASQ:SE är den enkät som alla föräldrar erbjuds fylla i inför barnets 3-årsbesök. Frågorna rör barnets hälsa och utveckling samt barnets och familjens levnadsförhållanden. Enkäten är på svenska vilket medför att 4 procent inte kan erbjudas att besvara den då den inte alltid finns tillgänglig på föräldrarnas hemspråk.</p> <p>Av 3 024 3-åringar födda i länet 2017 har 76 procent av föräldrarna besvarat enkäten. Det är ökning jämfört med tidigare år. Efter</p>

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
					genomgången ASQ-SE-enkät har barn med höga poäng remitterats till BHV-psykolog för bedömning liksom för de barn där föräldrarna är oroliga. Höga poäng kan indikera bristande socioemotionell hälsa och där tidiga insatser kan förebygga senare psykisk ohälsa.
 Andel 4-åringar som synundersökts av BVC	91 %	78 %	84 % (födda 2016)	95 %	<p>4-åringar som synundersökts Av 3 185 4-åringar som undersöktes 2020 hade 16 procent någon form av synavvikelse och remitterades till ögonmottagning. Det är viktigt att nedsättningarna identifieras och behandlas tidigt för att minska risken för bestående synnedsättning.</p> <p>Genomförda syn- och hörselundersökningar vid 4 år har ökat med sex procentenheter sedan föregående år men det är fortfarande 16 procent av länets 4 åringar som inte genomgått en syn- och hörselundersökning. Bortfallet är tämligen lika för de tre länsdelarna.</p>
 Andel 4-åringar som hörselundersökts av BVC	92 %	78 %	84 % (födda 2016)	95 %	<p>4-åringar som hörselundersökts Av 3185 4-åringar som undersöktes 2020 hade 8 procent någon form av hörselavvikelse och remitterades till öronkliniken. Undersökningen är viktig att genomföra för att identifiera nedsättningar så att de kan åtgärdas.</p> <p>Genomförda syn- och hörselundersökningar vid 4 år har ökat med sex procentenheter sedan föregående år men det är fortfarande 16 procent av länets 4 åringar som inte genomgått en syn- och hörselundersökning. Bortfallet är tämligen lika för de tre länsdelarna.</p>
Uppföljning av Hälso-centralernas samlade aktiviteter	För 2021 års uppföljning av patientsäkerhetsarbete har hälsocentralerna i regionens egen regi uppmanats att till regionens patientsäkerhetssamordnare delge sina patientsäkerhetsberättelser. De privata hälsocentraler som ingår i hälsoval skickar in sina patientsäkerhetsberättelser till Beställarenheten senast 1 mars. I denna årsrapport				

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
inom patient-säkerhet samt resultat av mätningar.					<p>sammanfattas några aktiviteter utifrån de svar som inkommit till patientsäkerhetssamordnaren från hälsocentralerna i regionens regi.</p> <p>Under 2021 har patientsäkerhetsarbetet haft fokus på pandemin bland annat genom att rutiner för personal och patienter efterlevs, för att minska och undvika smittspridning. Likt tidigare år har tonvikten för hälsocentralernas patientsäkerhetsarbete legat på kontinuerlig avvikelshantering. Detta gäller både att uppmana till att skriva avvikelser, att rutinerna för arbetet med avvikelser följs och att återkoppling sker. Andra exempel på strategier som rapporteras är åtgärder för att osignerade dokument inte ska vara äldre än 14 dagar, tydlig dokumentation i läkemedelsförskrivning och ändringar av läkemedelsändringar, säker utskrivning genom följsamhet i länsrutiner för SIP, gemensam avvikelshantering mm.</p> <p>Av de inkomna svaren rapporterar alla att de har ett patientsäkerhetsteam. För att stärka kunskapen inom patientsäkerhet ingår det som en stående punkt på APT med återkoppling på mätningar och avvikelser samt att kontinuerliga utbildningsinsatser planeras och genomförs.</p>
Uppföljning av förskrivningsmönster och aktiviteter för att nå Stramas nationella mål för förskrivning av antibiotika om max 250 recept på antibiotika per tusen invånare (TIN) och år.					<p>Hälsocentralerna i Västerbotten visar sammantaget på fortsatt bra resultat för antibiotikaförskrivningen med 176 recept/1000 invånare och ligger under STRAMAS mål på max 250 recept/1000 invånare.</p> <p>Likt föregående år har hälsocentralerna under 2021 redovisat två antibiotikarapporter. I dessa rapporter har hälsocentralerna analyserat antibiotikaförskrivningen på enheten med avseende på Stramas mål gällande antal recept, andel pcV av recept på luftvägsantibiotika till barn 0–6 år samt andel kinoloner av UVI-antibiotika till kvinnor 15–79 år. Hälsocentralerna har också gjort journalgranskningar av några vanliga diagnoser vid antibiotikaförskrivning för att analysera om förskrivningen var adekvat.</p> <p>Hälsocentralerna arbetar aktivt för att nå en låg och adekvat antibiotikaförskrivning. Exempel på insatser i arbetet mot Stramas mål är; fungerande flöden och arbetsmetoder; utbildningsinsatser och introduktionsmaterial för läkare samt kontinuerliga möten för att diskutera antibiotikaförskrivning i personalgruppen.</p>
Uppföljning av antal avvikelser samt typ av avvikelser från primärvården som rör vårdkedjan gentemot BUP resp.					<p>Avvikelser som rör primärvården där BUP och vuxenpsykiatri är inblandade följs upp för att följa samarbetet mellan specialistpsykiatri och första linjens vård.</p> <p>Under 2021 har primärvården skrivit 42 avvikelser där BUP är inblandade och 35 där vuxenpsykiatri är inblandade.</p> <p>BUP har skickat 7 avvikelser (utredningsärende) till primärvården under 2021, det är en ökning sedan 2020 då inga sådana avvikelser fanns men en minskning sedan 2019. Samtliga avsåg läkemedel. Vuxenpsykiatri har skickat 9 avvikelser som rör primärvården. De avsåg flera olika områden, däribland information/kommunikation och bedömning.</p>

Regionmål 6: Vi levererar jämlik och jämställd hälso- och sjukvård av hög kvalitet

Mäts genom indikator	Värde 2019	Värde 2020	Utfall 2021	Målnivå 2021	Kommentar och analys
vuxen-psykiatri					Under 2021 har det totala antalet avvikelser som rör remisser och BUP gått upp något (11 st. 2021, 7 st. 2020, 39 st. 2019) men fortsätter vara mycket lägre än 2019 och 2018.
Psykiatri-sjuksköterska					<p>I beställningen till primärvården ingår hälsocentralerna ska tillhandahålla sjuksköterska med specialistutbildning inom psykiatri eller kontaktsköterska. Uppföljning via en enkät har gjorts och 28 svar har inkommit som omfattar svar från 31 hälsocentraler. Av de som svarat anger 91 procent att de har en namngiven psykiatrisköterska.</p> <p>De vanligaste kontaktvägarna är via 1177 mina vårdkontakter och telefon, där vissa har ett direktnummer som också kan nås via sms. Även annan vårdpersonal eller kommunen förmedlar kontakt till psykiatrisköterskan. Drygt 50 procent anser att samarbetet med specialistpsykiatri fungerar bra eller mycket bra.</p> <p>Av svaren framgår att uppdraget för psykiatrisjuksköterskor ser olika ut. Beställningen anger att funktionen psykiatrisköterska ansvar för att samordna vården av patienter med psykisk funktionsnedsättning. Utifrån svaren kan utläsas att en del av psykiatrisköterskorna också har ansvar i psykosociala team eller rehabiliteringsgrupper för psykisk ohälsa. Av enkäten framgår önskemål om gemensamma rutiner samt stöd i prioriteringarna. Många har framfört behov av närmare samarbete med specialistpsykiatri genom förbättrade kontaktvägar samt riktade utbildningar.</p>

ⁱ Avser andel som tagit prover i samband med VHU. Senare år mäts andel som deltagit i hälsosamtal, vilket generellt har varit någon procent lägre.

ⁱⁱ Avser jan-nov 2021